

EGYETÉRTÉS

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. PÁPNOVELDE-UTCA 8.

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. PÁPNOVELDE-UTCA 8.

Mai számunk főbb közleményei: A szerb radikálisok bomlása.

gadtá. Gróf Clary a délután folyamán Bécsbe visszautazott. (Bud. Tud.)

A „Frisz Újság” közli, hogy én Czepléden esetleg Kossuth Ferenc ellen képviselőjelöltséget vállalkozok.

A pénzügyi bizottság október hó 25-ik napján délelőtt 11 órakor a képviselőházban szokatlan helyiségben ülést tart.

A szerb radikálisok bomlása. — Saját tudósításokból.

Budapest, október 23.

Delegáció és kvóta — ezek azok a kérdések, amelyek a magyar és osztrák kormányokat most első sorban foglalkoztatják.

Ezért voltak az elmúlt héten a miniszteri ide-oda utazások és ezért jött le Bécsből Budapestre gróf Clary, a kormányvezető osztrák földmívelési miniszter.

A tanácskozások eredményre is vezettek. Elhatározták, hogy a kvótabizottságot a reischrath még e hónapban, a magyar országgyűlés pedig a legelső ülések egyikén megválasztja, úgy, hogy haladéktalanul megkezdhetik majd az előre kiczirkámozott jelszavak, melynek eredménye csak a magyar kvóta felmérése lehet.

Az osztrák miniszterelnöknek Budapesten való tartózkodásáról hivatalosan a következőket jelentik:

Gróf Clary, az osztrák minisztertanács elnöke, tegnap ide érkezett és az „Angol királynő”-be szállott. Gróf Clary a délelőtti folyamán hosszabb tárgyalást tartott Szevácsy miniszterelnökkel a miniszterelnöki palotában, mire a királyi várakba hajlott, a hol ő felsége magánkálhatalgáson fogadta.

Minden egyes ok elég bűn arra, hogy a dinasztia a trónt elvesztse. A Habsburg-Lotharingi ház példátlanul hiszengeszen mindenben együtt és egyszerre követte el s ekövette a magyar nemzet sátozásra ölele eltorlódésnak határozott szándékából, ekkoréte anny aradás, annyi rablás, szandogatás, öldöklés, kegyetlenség által” stb. stb.

Gróf Clary tehát elvégezte a mit akart, nyugodtan mehet vissza Bécsbe, hogy egész legyen a magára vállalt kötelezettségeknek. Szevácsy miniszterelnök a forradalmat, hogy mikép lehet junktim nélkül kvótát emelni.

Mióta Milán exkirály a merénylet óta helynyúl a radikális part darázsészközé, annak jelentékeny részét az elítéltséssel megsemmisítette, másik része pedig szétbontott és külföldre menekült.

A radikális part tényleg veszedelmesbe került, de a hazával és Milán exkirállyal együtt megmenekült Pásics is, a ki önként meztagadta mulját s eddigi szereplését maga illele el, csak-hogy kegyelmet kapjon.

Mint leküszömbös és bátor hadvezér, a ki az 1855—86-iki szerb-bolgár háború alkalmával Bulgáriából, a hol emigrációban élt, legelőt szervezte saját hazája ellen, csak-hogy Milán király megbuktatását előmozdítsa, vissza kellett volna utasítania a kapott királyi kegyelmet, azzal a határozott kijelentéssel, hogyha ő ártatlan az ellene emelt tejsagarulásban, úgy társainak is kegyelmezzenek meg, ellenkező esetben ő is megöszja velük a fogságot.

E helyett a férfias felépés helyett azonban inkább elogadta a maga részére a kegyelmet, elutazott Nisbe megköszönni Sándor királynak és Milánnak a kegyelt, melynek hája fejében megígérte, hogy a jövőben nemcsak Sándor királynak, a hazának és az Obrenovics-dinasztiának fogja munkálkodását és életét szentelni, hanem első sorban felelőse a radikális partot s annak végleges megsemmisítéséhez segédkezel fog nyújtani az államhatalomnak.

Szó volt róla, hogy Pásics a kormány által befillt radikális párti Odjek (Vizhang) című lap egy utolsó számát megjelenteti s abban a radikális pártot, melynek eddigi politikája is káros volt az országra nézve, feloszlatoznak jelenti ki, egyben felhívja volt pártjait, hogy mindnyájan csatlakozzanak a korona mellé, a kormány zászlója alá s az egész nemzettel karöltve, a szerb haza boldogításán, az Obrenovics-dinasztiára, Sándor király javára munkálkodjanak.

Igy van tervezve. Amde Pásicsnak nincsen joga az ország legnagyobb pártját, melyet ő elárult és cserben hagyott, egyszerűen feloszlítani. Arra első sorban az országos pártgyűlés, második sorban a központi végrehajtó-bizottság lenne hivatva. Csak-hogy az országos pártgyűlés és a végrehajtó-bizottság egybehívása ez idő szerint, lehet, hogy nagysokára lehetetlenne van ténve.

A külföldön tartózkodó tekintélyes radikális párti vezetők, mint Grucics Szava tábornok, volt miniszterelnök, dr. Vuics Mihály, dr. Milovánovics Milován, dr. Nikolics Andrá, és Szerbia volt számvetője ferfiak, a kik addig, míg Milán Szerbiában maradt s míg a régi alkotmányt helyre nem állították, emigrációban fogtak élni, s úgy ok, mint a Genfben tartózkodó szerb emigráns-bizottság az általa kiadott Serbie című lapban tiltakoznak Pásics ama terve ellen, hogy a radikális pártot feloszlatoznak deklarálhassa. Pásics — írja a Serbie — a ki önként kiközösítette magát a radikális pártból, immár politikai halott, a ki végkép eljásztotta tekintélyét a szerb nép előtt, ő nem oszlathatja fel a radikális pártot, mert ha ő meg is szünt vezetnek lenni, a radikális part el és legközelebb egy elszáradt vezért fog magának választani.

Sándor és Milán királyi felkérték Gyogyevics K. Mikát, a kinek némi befolyása van a radikális vezetőkre, hogy utazzon Bécsbe s vegye rá az ottan letelepedett mérsékelt radikális párti Vuics Mihályt, Nikolics Andrást és Milovánovics Milóvánt, a kik a radikális párt intőző ferfiak, hogy formailag ülést hívjanak egybe, melyen a radikális pártot feloszlatoznak nyilvánítsák ki s ezt a határozatot, melyet azzán Pásics pártvezér aláírta, az országban közhírré tennek. Gyogyevics missziójáról még eddig nem számoik be, mert ez idő szerint még Bécsben tartózkodik.

Daczára, hogy a kivételes állapot hivatalosan be van szüntetve, a helyzet nem igen változott a szerb fővárosban. A kémskedések, egyek és némei családok rendőri felügyelet alá helyezése, a besugások és ennek folytán a zaklatások most is napirenden vannak.

Ezek az állapotok sokakra nézve elviselhetetlenek s a szerb intelligencia számos tagja a kelemetlenségek elől külföldre utazik. Legutóbb Pásicu Lazar, a dohángyövedék volt igazgatója, Sztanojevics Acza, Mosztics Milán és Nikolics Andrá családja hagyta el Belgrádot. Mindannyian az osztrák fővárosban és annak környékén telepednek le.

A radikális párt tehát egyelőre önként oszlatja fel magát s a külföldön várja be a jobb napok eljövését.

Megenlítésre méltó még az a tény, hogy a nist szkupstinában a felirali javaslat előterjesztésekor az oroszok és a magyarok ellen tartott beszédet nem Popovics Gy. Aleksza szkupstinai elnök, hanem maga Gyogyevics Vladán miniszterelnök mondotta.

Közéletünk.

Ö Egy hatalmas osztrák bank, a „Wiener Bankverein”, körlevelekkel árasztotta el a magyar pénzüreket és pénzüntézeteket, a czéliből, hogy nála helyezék el betét gyantán a pénzüket.

Egyre adta németje! Estendőkön át egyebet se lehetett hallani osztrák részről, mint panaszt a magyar pénz-szegénység miatt. A hány közgazdasági író odaát, mind arról czikkezett, hogy Ausztriából minden tőkét Magyarország von el és hogy e miatt sok az ó bajuk. A hány bankigazgató van Bécsben, minai azt hánytorgatja fel örökösen, hogy Magyarország nyeli el a pénzpiacit összes fölélegét. Most pedig ok próbálják tőlünk kivonni a tőkét. Még pedig olyan alakban, a mely legalább is nagyon szokatlan.

Magyarország igenis külföldi pénzre gyakran szorul. Kapott ilyet Bécsből is, még inkább pedig Bécs közvetlen külföldről. De kapta záloglevelek vagy államkötvények fejében. Sokasom kapta takarékpénztári betétek alakjában. Akármily szegények voltunk is, akármily biztosak voltak is egyes takarékpénztáraink, a külföldiek sohase helyezték el itten nagyobb betéteket. De a bécsiek sem.

Most meg az osztrák sógor arra csábítgatja a publikumunkat, hogy ne a saját takarékpénztárunkba rakjuk a pénzt, hanem vigyük el ő hozzá. Majd ő egy fél százalékkal többet fizet.

Nos hát, én nem hiszem, hogy az a bécsi bank valami jó üzletet csinál. A postabélyeg költségeit se kapja vissza. Van nekünk takarékpénztárunk elég. De figyeljeme méltó a tény, hogy most már Ausztria jön mi hozzánk pénzért. A mielő az következik, hogy oda át nincs, ellenben hiszik, hogy mi nálunk van.

Kezdenek tehát más szemekkel nézni bennünket. Nem vagyunk többé az a kolosus nép, a melynek a közgazdasági életben semmi nyomataka nincs. A mely köztársasági elnökökét folytatnos és abba áll az eleje, hogy ledolgozza a kölesen lamatát. Vannak olyan tőkénk, melyek után a külföld is áhítozik.

Ezeket a tőkét a magyar szorgalom és takarékoság gyűjtötte. Szolid természetűek. Ott vannak elhelyezve a takarékpénztárakban. S amiből adósai vagyunk a külföldnek, ezek a tőkénk megvannak. Nem a nagy pénzürekből gyűjtöttek azokat, hanem a nép. Garasokból, forintokból nőttek száz milliók.

És megtartották természetöknök szolid voltát. Most, mikor penzkalamitársításhoz kezdnek az egész világon: a betétek összege nálunk meg nem apadt, sőt valamivel növekedett. Legalább azokban az utazetekben, a hol a mozzalmat ellenőrizni lehet, ugyanint a budapesti fő-műveltségek és a postakakékpénztárnál.

Ez pedig oly bizonyosság a mi népünk jóvalóságára, melylyel szemben minden nyelvteljesítés hiánava.

Igaz, hogy nálunk is drága és szűk lett a pénz. De hogy eddig csak az lett belőle, hogy egyes építési vállalkozók megakadtak, az építési ipar pedig nagyon szűk körököt között mozog. Azok a vállalkozók is segítettek, úgy, hogy nem bukkott el senki, s vesztések nem érték a piacot. Valószínű, hogy nagyobb baj ez után sem lesz.

A mi pedig az építkezést illeti, talán nem is nagy baj, ha szűkebb körököt között mozog. Az utolsó egyek alatt sokat is rohamosan építettek. Mindenképpent drágán. A sok építkezésnek nem az lett az eredménye, hogy olcsó lett a lakás. Pedig ez látszott volna természetesen, és ez lett volna kívánatos. Hanem ellenkezőleg drága lett a tető s drága lett a téglá és mindenféle építőanyag. Ennek megfelelőleg pedig drága volt a lakás is.

Olyan relatív értékű javakat produkáltunk, a melyekből csak a háztulajdonosoknak volt hasznuk, de a melyek magára a nemzeti vagyonosodásra nem hatottak vissza kedvezőleg. Sőt megrágtottak az életet és

gy akadályai voltak az iparnak és kereskedelemnek. Nem nagy veszedelem tehát, ha ezen a téren szűkebb körököt közé szorul a tevékenység.

Egy kissé hibás volt az a fináncpolitika is, melyet vezetv bankjaink a legutóbbi időben folytattak. Ezek nagyban árultak évek előtt külföldön a magyar zálogleveleket. Közvetlen hasznuk nem sok volt mellette, de ezen az uton sok idegen pénz jött be az országba.

Mikor külföldön megváltottak a pénzüviszonyok s többet hozott a tőke, mint a mennyit a magyar záloglevelek kamatoztak: akkor az ottani tőkepenzeszek kezdték eladogatni a magyar értékeket.

A magyar bankok pedig megvették mindent, a mit a külföldi eladásra ajánlt. Tetteik ezt azért, hogy a záloglevelek árciámlaja le ne szálljon. Mert hisz nekik lesz még eladni valójuk is, a kurzust tehát fenn kell tartani.

És ez a politika megbuzosította magát. E miatt sok pénz vándorolt ki az országból. S akkor hiányzik, mikor legnagyobb szükség lenne rá. Az árfolyamokat pedig még sem lehet mesterségesen sokáig fentartani. Mert az oroszokk rendszabály sohol sem bocsulja meg magát oly bizonyosan, mint a fináncpolitikában.

Ideje lenne, hogy a bankok ezzel az eljárással végleg szakítsanak.

Tüntetések Ausztriában.

A csehek nem akarnak beleyngödni abba, hogy az osztrák kormány visszavonja a nyelvrendeleteket. Mindenfelé hangosan tiltakoznak az „önkénykedés” ellen és követelik, hogy nyelviük egyenjogúságot törvényben ismerjék el. Ma is több helyről kapunk távirati értesítést, a melyek mind azt mutatják, hogy a csehek nagy ellenállásra készülnek. Prágában az ó-csehek ülést tartottak, a melyen Rieger a „cseh oroszán” felhívására ünnepléses feliratozásat írtak alá.

Komolyabb rendezvarás azonban sehoh sem történt. A közhatalm csendes utcazi tüntetésekben nyilvánult meg.

Tavirataink a következők: Holleschau, okt. 22.

Ma éjjel a nyelvrendeletek megszüntetése alkalomból utcazi tüntetések voltak, melyeket azonban a rendőrség csatrájában elfojtott.

Pilsen, okt. 22.

Tegnap a nemzeti munkások gyűlést tartottak, mely után nagy kétszáz munkás a Ringplatzra vonult és onnan nagy kétszáz szalanczecz meggyapordva a tüntető csoport több ezretet jelent, az államjog mellett tüntelve, azzán a kerületi kapitányság előtt egyes Hanabale kiállítások hallatszóitak, itt-ott antiszemita kiáltások is. Szekeskorú öntekedéseket tettek, de nem volt ok hatóság beavatkozására. Egy óra mulva a tüntetők szétoszlottak.

Köln, okt. 22.

A nyelvrendeletek megszüntetése alkalomból Köln lakléis labogdást oltott, tüntető körmenetet is rendeztek, mely rendezvarás nélkül folyt le.

Prerau, okt. 22.

Itteni egyletek, melyekhez vidékiek paraszotk csatlakoztak, a Niederringen tüntelést rendeztek a nyelvrendeletek megszüntetése miatt. Felolvastak egy határozati javaslatot, melyhez Troppel polgármester szolott. Nemzeti dalok eneklése után a tömeg rendezben szétoszlott.

Prága, okt. 22.

A cseh nemzeti párt (ó-csehek) bizalmi embe-rei gyűlést tartottak, a melyen egyhangulag a következő határozatot hozták: A nyelvrendeleteknek legalább is egyenértékű rendelkezés nélkül való megszüntetést illetőleg azt mondja a határozat, hogy ezental a teljes egyenjogúságnak Csehországban, Morvaországban és Sziléziában való

iszapjában embern esont fekszik, melyről a kutyák leragtak a húst, itt egy fej, ott egy kéz, vagy láb. Nem lehet csodálkozni, ha a nyomor, az éhségügyi mellett ott settenkedik az ázsiai kolera kiserlete.

A madagaskari nyelvről. E nyelvel először most foglalkozik egy nemzetközi tudományos tarsaság az Orientalisták romai kongresszusán: Kél francia tudos, Marré Aristide, a keleti nyelvek tanára és Goubert Pal. A madagaskari nyelv még nagyon kevéssé ismert és 1820 előtt még semmi iródmála sem volt, hanem a nyelv különben nagy szabóssággal rendezték. A madagaskari nyelvet arabos betűkkel írták kezdetben és misszionáriusok műve, hogy most ott is a latin betűket használják. Még könyvei is csak nagyon csekély számmal. Legérdekesebb egy P. Abinal által szerkesztett összejegyzés a madagaskari szokásoknak és legendáknak. Van azonban egy madagaskari nyelvian is Weber és Aillandól. A madagaskari kormány minden lehetőt elkövet az iródmála emelésére és annak az érdeme a madagaskari nyelvnek Rómában való bemutatása is, mert Marré és Goubert a madagaskari kormányzó megbízásából voltak a romai kongresszuson.

Napoleon eszmája. Hires pár eszmát árvereztek el nemrég Altkirchen (Elzász-Lotharingia). Kétszerezen hites ez a eszmá: 1. Napoleon ezt viselte megkoronázatásakor és David ezt a eszmát festette rá hires képerre, Napoleon koronázására. A eszmát Holl cipésznek foglalták le, a ki maga készítette azt Napoleon számára. Egy straszburgi régiségkereskedő vette meg az érdekes lábbelit 25 márkáért.

A trójai faló a párisi operában. A párisi opera a jövő hónapban elő akarja adni Berlioz, Trója bevétele című operáját. A darabban a historiai faló is szerepel, a melynek a színpadon többször is kell jelennie. A opera rendezése készítettett is erre a célra egy óriási falóval. A faló hosszsága 5 méter, magassága 7 méter, belsejében egész csapat katona fér el.

Szasvay, a vértanu.

E hónap 24-én lesz ötévenes évfordulója annak, hogy Szasvay Imre, a debreczeni nemzetgyűlés főbírója jegyezte az Újépület udvarán bilofan biléte ki nemeres lelkét. Az ó részére nem volt végelem, mert az ó tollából származott Magyarországi függetlenségünk nyilatkozata. Ezért kellett szasvaygharzenük elírása után vértanulhatat szeménde.

Ez az okmányonál írta be nevét lángbetűkkel a magyar nemzet szívébe és történetébe, s ezzel emelkedett egy csapással a nemzet legnagyobb államférfiaink sorába.

A Habsburg-lothringai ház — így kezdődik a nyilatkozat, isten és a világ előtt trónvesztettnek nyilvánítatik, mert ez a dinasztia egy uralnok sem mutathat fel, ki népei szabadságában közele volna erjeit és diésőségét. A magyar nemzet fia irányában firol-fira a hitveség politikai követése s vagy nyilt erőszakkal azon dolgozik, hogy az országot törvény és önállóság s alkotmányos szabadságokkal megfosztva a már 1500 nunden szabadságukkal kivételzettett eszavari tartományait egy közös szolaszaga összezsarolja; vagy ha e részben magát a nemzet megöröshellen vigyazata alatt gátolja érezte: minden egykezetével oda fordítja, hogy Magyarország erejében elszibaszva, kifejeződesben feltartoztatva, a eszavari tartományoknak gyarmattal szolgájon” stb.

Nagy pedig: Több ok van, mely isten és világ előtt minden nemzetet feljogosít, hogy a felette uralkodott deszantiat trónját száműzze. Ilyenek: ha az ország ellenségeivel, rabokkal, pártúttal, a nemzet elnyomasára törekszik; ha az esküvel szentesített alkotmány s országos status ezt ellentérséte fegyveres erőszakkal rombolja meg altalvitól, kik ellene tel nem látszóltak; ha erőszakkal feldarabolandja s megcsönkítja az ország területi épését, melyet fentartani megcsönkített; ha idegen fegyveres erőt használ saját alattvalóinak leglyikolászására és törvényes szabadságának elnyomasására.

Minden egyes ok elég bűn arra, hogy a dinasztia a trónt elvesztse. A Habsburg-Lothringi ház példátlanul hiszengeszen mindenben együtt és egyszerre követte el s ekövette a magyar nemzet sátozásra ölele eltorlódésnak határozott szándékából, ekkoréte anny aradás, annyi rablás, szandogatás, öldöklés, kegyetlenség által” stb. stb.

Ezt a nevezetes okiratot Szasvay Imre szerkesztette s a förendüh és képviselőház elnökeivel együtt ő írta alá, mint a kiküldött bizottság és nemzetgyűlés jegyzője.

Ezért kellett meghalnia. Szasvay Imre 1818. évi november 1-én Sályiban, Biharmegyében született. Kis elohalhosodott székely község ez Nagyvárad közeleiben, a melyet a Dózsa-féle parasztlázadás után telepítettek Haromszéköl az elpusztult vármegyébe. Apja Lajos a nagyváradi kaptalanok volt gazdaságja. Nem volt gazdag ember, de mindent megtett, hogy fiából embert neveljen, a ki Nagyváradon és Kassán végezte iskoláit s belejezett tanulmányai után a báró Nyári családnál nevelősködött.

1837-ben hazakerült azzal az elhatározással, hogy a papi pályára lép. Mikor az apja bemutatatta Lajcsak püspöknek, a jambor felvidéki származása főpap megcsöválta a fejét.

1839-ben a pozsonyi országgyűlésre ment jurátusnak Beóthy Odón mellé. Az országgyűlés vegeztével Biharmegye esküdtné választotta meg, de 1843-ban Tisza, az akkori mindenható adminisztrator kibuktatta, a besodított báródsági oláh

nemes atyáikkal, a kik tórdét, fejet hajítottak a pocsövics kiskirálynak. Ettől fogva ügyvédsködött, de folyton részt vett az akkori megyei élet ékeseredett küzdelmében. Ott volt 1845-ben azon a hírhedt decemberi meggyűlésen, a melyre zokogó Nagy József esodított be a pocsövicsokat, de a kiket a szalonlati kuroczok haza kergettek. Bihar basája Tisza adminisztrator erre boszúból megéri hajdukkal verete szét a gyűlést. Két évig folyt ebben a hallatlan erőszakoskodásban a vizsgálát s mikor a három szerkeszederka felszaporodott aktáktak felkúldték volna a hetzmeresze tablának, azok — isten a megmondhatója hogyan — szórón-lában az uton elveztek.

Az erőszakoskodás alatt Szasvay is véres sebet kapott homlokára s akkor kiáltotta oda zokogó Nagy Józsefnek: — A tekintésem ur elvét öttötök a homlokomra. A történeti hüségnek tartozom azzal, hogy Nagy József, a pocsövics prókator ezt a melléknevét a forradalom után kapta.

Libényi szabólegény merényletet követelt el az ifjú uralkodó ellen. A szerencsés megmenekülés örömeire, vallásfelekezet nélkül kellett a templomban háládozó isteniszteletet tartani.

Nagy József azonban kálinvasta létére nem ment református templomba, hanem a nagyváradi orszólyszűzek klastromát kereste fel, a hol a Tedeum alatt tórdénvaló ki keservesen zokogott, hogy minden „beamer” megindult rajta. E miatt az országra szóló sírása miatt ragadt rá a „zokogó” predikátum.

Midőn a szabadság tavaszi szellője 1848 márciusában Biharba is elhatolt, akkor már Szasvay Imre a szabódelvű párt egyik vezére volt. Nemsokára az első független magyar miniszterium megalakulása után Szasvayt kincstári ügyészé nevezte ki Kossuth Lajos, Magyarország akkori pénzügyminisztere. Egy hónapra rá képviselőnek választották meg Nagyvárad szabad polgárai s így ő volt ott a legelső népképviselő.

A nemzetgyűlés később egyik jegyzőjévé választotta, a hol nevét a függetlenségi nyilatkozat szerkesztésével tette ismeretesse.

A forradalom elűprása után egyideig az arad-megyei Talpason bujdosott, kijelentette ősz-apja

